

The Role of Perfectionism Dimensions and Defensive Styles in Depression-Among University Students

masumeh ghasemipoor kordmahale. M.A.
Psychology, Islamic Azad University of Abhar, Iran

mojtaba amirimajd. Ph.D.
Academic member, Islamic Azad University of Abhar, Iran

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of perfectionism dimensions and defensive styles in depression among Rasht Islamic Azad University student's. 300 undergraduate university students were selected by cluster sampling and completed Multidimensional Perfectionism Scale (MPS, Hewitt & Felt, 1991) and Defense Style Questionnaire (DSQ-40, Andrews, Singh, & Bond, 1993) and Beck Depression Inventory (BDL-II, Beck, 1961). Data were analysis using regression analysis. The results showed that the three dimensions of perfectionism {egocentric, other-oriented, community-oriented} had a significant effect on symptoms of depression. Also, the three dimensions of perfectionism had a significant effect on defense style (mature defense mechanism, immature defense mechanism, neurotic defense mechanism) ($p \leq 0.05$). Results of regression analyzes revealed that mature defense style, immature and neuroticism could predict depression level in university students ($p \leq 0.05$). It can be concluded that dimensions of perfectionism and defense style predict depression severity.

Keywords: perfectionism, defensive styles, depression, University students

نقش ابعاد کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی در افسردگی دانشجویان

معصومه قاسمی‌پور کوردمحله*

کارشناس ارشد مشاوره و راهنمایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر.

دکتر مجتبی امیری مجد

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ابهر، دانشکده علوم انسانی، گروه روان‌شناسی، ابهر، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش، بررسی نقش ابعاد کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی در افسردگی دانشجویان بود. بدین منظور، ۳۰۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند و مقیاس چندبعدی کمال‌گرایی (هویت و فلت، ۱۹۹۱) و پرسشنامه سبک‌های دفاعی (اندرز، سینگ و بوند، ۱۹۹۳) و پرسشنامه افسردگی (بک، ۱۹۶۱) را تکمیل کردند. برای تحلیل داده‌های پژوهش از تحلیل رگرسیون استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که هر سه بعد کمال‌گرایی خودمدار، دیگرمدار، جامعه‌مدار در نشانه‌های افسردگی تأثیر دارند همچنین هر سه بعد کمال‌گرایی در سبک‌های دفاعی (رشدیافته، رشد نیافته، روان‌آزرده) نقش داشتند ($p \leq 0.05$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد سبک‌های دفاعی رشدیافته، رشد نیافته و روان‌آزرده می‌توانند میزان افسردگی را در دانشجویان پیش‌بینی کنند ($p \leq 0.05$). از یافته‌های این پژوهش نتیجه‌گیری می‌شود که ابعاد کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی قادر به پیش‌بینی میزان افسردگی هستند. **واژه‌های کلیدی:** کمال‌گرایی، سبک‌های دفاعی، افسردگی، دانشجویان.

*. نویسنده مسؤل: masumeh_ghasemipoor@yahoo.com

مقدمه

هر انسانی در مقاطع متفاوتی از سن خود ممکن است افسردگی^۱ را تجربه کند. افسردگی اختلال روانی شایعی است. افراد مبتلا به افسردگی ممکن است فقدان علاقه و لذت در فعالیت‌های روزانه، کاهش قابل توجه وزن یا اضافه وزن و بی‌خوابی یا خواب بیش‌ازحد، کمبود انرژی، ناتوانی در تمرکز، احساس بی‌ارزشی یا احساس گناه بیش‌ازحد و افکار مکرر مرگ یا خودکشی را تجربه کنند (انجمن روانشناسی آمریکا، ۲۰۱۴). در ارتباط با افسردگی انسان‌ها به‌طور اعم و افسردگی در جوامع دانشجویی به‌طور اخص تحقیقات متعددی انجام شده است آمار حاصل از انجام برخی از تحقیقات در جوامع دانشجویی ایران نشان می‌دهد که نسبت دانشجویان افسرده در برخی از گروه‌ها بیش از ۶۰ درصد است (امامی، ۱۳۸۲).

با توجه به اینکه افسردگی یکی از رایج‌ترین انواع ناراحتی‌های روانی است. بر این اساس شناسایی عواملی که افراد را به این اختلال آسیب‌پذیر می‌سازد در بین پژوهشگران، یک هدف محسوب می‌شود (هویت، فلت و ادیگر^۲، ۱۹۹۶). به‌منظور مواجهه مطلوب با افزایش شیوع این اختلال، لازم است با شناسایی عوامل خطر دخیل در افسردگی راه‌های عملی برای مداخلات پیشگیرانه و درمانی اثربخش فراهم گردد تا سلامت روان در بین مبتلایان ارتقا یافته و از ابتلای افراد در معرض خطر جلوگیری به عمل آید. بدین ترتیب، برنامه‌های مداخلاتی نه فقط باید کاهش و قطع نشانه‌ها را هدف قرار دهند، بلکه باید عوامل مرتبط به ابتلا و تداوم افسردگی (مانند عوامل شخصیتی، شناختی، بافت خانوادگی، روابط بین فردی) را نیز در نظر بگیرند. در حقیقت لازم است عوامل بسیاری مورد بررسی قرار گیرند تا درک جامعی از آسیب‌پذیری نسبت به افسردگی به دست آید. از میان عوامل روانی مرتبط با افسردگی می‌توان به کمال‌گرایی^۳ اشاره کرد. در واقع نقش کمال‌گرایی به‌عنوان عاملی مستعدکننده و آسیب‌زا در افسردگی است (فلت، بسر^۴ و هویت، ۲۰۰۵). کمال‌گرایی و افسردگی مربوط به آن، در

چاپ چهارم راهنمای تشخیص و آماری اختلال‌های روانی^۵، از نوع سیزدهم افسردگی قلمداد شده و از جمله خطرناک‌ترین افسردگی به شمار آمده است زیرا بیشترین تعداد خودکشی در جهان را به این نوع افسردگی مربوط دانسته‌اند (افضل‌نیا، ۱۳۸۵). کمال‌گرایی می‌تواند به‌عنوان یک صفت چندبعدی (استانداردهای شخصی بسیار بالا، انتظارات و انتقادات والدینی، ترس از اشتباهات، سازمان‌یافتگی و تردید در مورد کارها) توصیف شود (دیویس^۶، ۲۰۰۹)، از سوی دیگر مکانیسم‌ها و سبک‌های دفاعی^۷ به دلیل اهمیت ویژه‌ای که در مفهوم‌پردازی اختلال‌های روانی از جمله افسردگی و در فرایند طرح‌ریزی چهارچوب درمان آنها از دیدگاه روان‌پویشی دارند، مورد توجه بالینی و پژوهشی خاص قرار گرفته‌اند (کرامر^۸، ۲۰۰۰). مکانیسم‌های دفاعی، فرایندهای روان‌شناختی خودکاری هستند که از افراد در مقابل اضطراب محافظت می‌کنند و آنها را از فشارهای روانی و تهدیدهای درونی و بیرونی آگاه می‌سازند (دراپپیا، تامپسون، پترانگلیا، تیگسن و لیکورث^۹، ۲۰۱۱). بدون شناسایی سبک‌های دفاعی غالب و مسلط بیمار هرگونه تلاش برای فرمول‌بندی بالینی و تعیین وضعیت روانی ناکافی است (مالون، کوهن، لوسر، واپلنت و والدینگر^{۱۰}، ۲۰۱۳).

یافته‌های تجربی متعددی در زمینه ارتباط بین کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی با افسردگی وجود دارد. السون^{۱۱} (۲۰۰۷) در پژوهشی رابطه بین کمال‌گرایی، نشخوار فکری و احساس ملامت و غمگینی را بررسی کرد نتایج پژوهش وی، از نقش واسطه‌ای نشخوار فکری در رابطه بین شناخت‌های کمال‌گرایی و سه متغیر پیامدی مربوط به احساس ملامت و غمگینی حمایت نمود و نشان داد که هم نشخوار فکری و هم کمال‌گرایی هر دو در بروز افسردگی و علائم افسردگی نقش مهمی دارند. در واقع، پژوهش وی به فهم مکانیسم‌های شناختی که منجر به افسردگی می‌شوند، کمک نمود. آکوردینو، دنیس، مایکل، آکوردینو، اسلن و روبرت^{۱۲} (۲۰۰۸) در پژوهشی به بررسی کمال‌گرایی با افسردگی و سلامت روانی پرداختند نتایج تجزیه و تحلیل چند متغیری

1. Depression
3. Perfectionism
5. DSM IV
7. Defense styles
9. Drapeau, Thompson, Petraglia, Thygesen & Lecours
11. Olson

2. Hewitt, Flett & Ediger
4. Besser
6. Davies
8. Cramer
10. Malone, Cohen, Liusr, vaillant & Waldinger
12. Accordino, Denise, Michael, Accordino, Slaneyb & Robert

نشان دادند. در این زمینه مطالعات دیگر نیز نشان می‌دهد که ارتباطی بین افسردگی و دفاع‌های سازش‌نا یافته به‌ویژه دفاع‌های رشد‌نا یافته وجود دارد که به داشتن این عقیده منجر می‌شوند که دفاع‌های رشد‌نا یافته به حالت افسردگی وابسته‌تر هستند (بلایا، درنلز، بلایا، کیپر، هلدت^{۱۱} و همکاران، ۲۰۰۶). کان و السون^{۱۲} (۲۰۰۷) نشان دادند که سبک دفاعی رشد‌نا یافته نقش تعدیل‌کنندگی را در ارتباط بین نشخوار فکری و علائم افسردگی ایفا می‌کند. در پژوهشی اکتشافی که توسط وان، دکر، پین، آبراهام و اسچوروز^{۱۳} (۲۰۰۹) به منظور بررسی ارزش پیش‌بینی‌کنندگی سبک دفاعی روی پیامد روان‌درمانی در درمان افسردگی صورت گرفت، نتایج نشان دادند که بیماران بهبودیافته از افسردگی، از کارکرد دفاعی کلی رشدیافته تری برخوردار بودند و در بیماران با افسردگی‌های برگشتی سطوح پایین‌تری از کارکرد دفاعی یافت شده بود. آندره، کاروالهو، هایفانتیس، تانای، ماسدو^{۱۴} و همکاران (۲۰۱۳) نیز در تحقیقی دریافته‌اند که سبک دفاعی رشد‌نا یافته با نشانه‌های افسردگی همراه بود. در مطالعه کاروالهو، هایفانتیس، تایللی، تانای، ماسدو^{۱۵} و همکار (۲۰۱۳) سبک دفاعی روان‌آزرده و رشد‌نا یافته با نشانه‌های افسردگی مرتبط بود. بشارت (۱۳۸۴) در پژوهشی دریافته که کمال‌گرایی مثبت با مکانیسم‌های دفاعی رشد یافته همبستگی مثبت و با مکانیسم‌های دفاعی روان‌آزرده‌وار و رشد‌نا یافته همبستگی منفی دارد و برعکس. در بخشی از یک پژوهش گسترده‌تر نیز که توسط قربانی (۱۳۸۶) با هدف بررسی روابط میان ابعاد کمال‌گرایی، شیوه‌های مقابله با استرس با انگیزش تحصیلی در دانشجویان دارای پیشرفت تحصیلی بالا صورت گرفت، مشخص شد که بین کمال‌گرایی خودمدار^{۱۶} و دیگرمدار^{۱۷} با شیوه‌های مقابله هیجانی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. بشارت (۱۳۸۷) در تحقیق خود نشان داد که کمال‌گرایی منفی با مکانیسم‌های دفاعی

بیانگر رابطه معنی‌دار بین کمال‌گرایی با افسردگی است. هریس، پپر و ماک^۱ (۲۰۰۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که نشخوار فکری رابطه بین کمال‌گرایی غیر انطباقی و علائم افسردگی را میانجی‌گری می‌کند یعنی دانشجویانی که در کمال‌گرایی غیر انطباقی نمره بالایی را به دست می‌آورند از طریق مکانیسم نشخوار فکری، علائم افسردگی شدیدتری را گزارش می‌کنند. در پژوهش‌هایی که توسط بمانند، پیمان و سایه میری^۲ (۲۰۱۳)؛ سیمون، شری، نلیز، مکمل، استوارت^۳ و همکاران (۲۰۱۳)؛ مگان، اسمیت و ارنت^۴ (۲۰۱۳)؛ سیمون، شری، گائوتره، موشکواش، شری^۵ و همکار (۲۰۱۴)؛ سیمون، شری، ریچاردز، شری و استوارت^۶ (۲۰۱۴) انجام شد، این نتایج به دست آمد که ابعاد کمال‌گرایی یک عامل آسیب‌پذیر برای افسردگی است. در تحقیقی که توسط محمد پوریزدی، بیرشک، فتی و دژکام (۱۳۸۸) به منظور ارزیابی سبک‌های دفاعی و ارتباط آن با اضطراب حالت-صفت در دانشجویان مبتلا به اختلال اضطراب تعمیم‌یافته^۷ صورت گرفت، نتایج نشان داد که استفاده از سبک دفاعی رشدیافته^۸ به‌طور معناداری در گروه غیرمبتلا بیشتر بود، همچنین همبستگی معکوس متوسط و معناداری بین نمره اضطراب-صفت با نمره سبک دفاعی رشدیافته وجود داشت علاوه بر این، مشخص شد که همبستگی بین سبک‌های دفاعی رشد یافته^۹ و اضطراب حالت اندک بود و بین سبک دفاعی روان‌آزرده‌وار^{۱۰} و اضطراب حالت-صفت رابطه‌ای مشاهده نشد. فلت و همکاران (۲۰۰۵) در بخشی از یک پژوهش گسترده‌تر که به رابطه سبک‌های دفاعی با افسردگی مربوط می‌شد، دریافته‌اند که در ارزیابی‌های خودسنجی هر سه سبک دفاعی با افسردگی همبستگی مثبت معناداری داشتند. درحالی‌که در ارزیابی‌های مشاهده‌گر، فقط دو سبک دفاعی روان‌آزرده‌وار و رشد‌نا یافته بودند که با افسردگی همبستگی مثبت معناداری

1. Harris, Pepper & Maack
3. Simon, Sherry, Nealis, Macneil, Stewart
5. Simon, Sherry, Gautreau, Mushquash, Sherry
7. Generalized anxiety disorder (GAD)
9. immature defense mechanism
11. Blaya, Dornelles, Blaya, Kipper, Heldt, Lsolan, Bond & Manfro
13. Van, Dekker, Peen, Abraham & Schoevers
15. Carvalho, Hyphantis, Tauily, Taunay, Macedo & Floros
17. other-oriented

2. Bimanand, Peyman & Sayehmiri
4. Megan, Smith & Arnett
6. Simon, Sherry, Richards, Sherry & Stewart
8. mature defense mechanism
10. neurotic defense mechanism
12. Kwon & Olson
14. Andre, Carvalho, Hyphantis, Taunay, Macedo, Floros, Ottoni, Fountoulakis & Lara
16. egocentric

۳۰۰ نفر تقلیل یافت. حدود ۴۹ درصد از آزمودنی‌ها متعلق به دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۸/۷ درصد متعلق به دانشکده فنی و مابقی متعلق به دانشکده علوم پایه بودند.

ابزار سنجش

مقیاس چندبعدی کمال‌گرایی (MPS):^۵ پرسشنامه‌ای است که در سال ۱۹۹۱ توسط هویت و فلت ساخته شد و دارای ۳۰ سؤال است که سه بعد کمال‌گرایی خودمدار^۶، کمال‌گرایی دیگرمدار^۷ و کمال‌گرایی جامعه‌مدار^۸ را در اندازه‌های پنج‌درجه‌ای لیکرت از نمره ۱ تا ۵ می‌سنجد. هر یک از سه بعد با ۱۰ سؤال سنجیده می‌شوند. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در زیر مقیاس‌های سه‌گانه آزمون به ترتیب ۱۰ و ۵۰ خواهد بود. همچنین هویت و فلت، (۱۹۹۱) در پژوهش خود بر روی یک نمونه ۲۶۳ نفری از بیماران، هماهنگی درونی مقیاس MPS خود را قابل قبول اعلام کردند که به ترتیب برای ابعاد کمال‌گرایی خودمدار، دیگرمدار و جامعه‌مدار برابر با ۰/۸۸، ۰/۷۴، ۰/۸۱ بوده است. در پژوهشی، ضریب آلفای کرونباخ برای ابعاد کمال‌گرایی خودمدار، ۰/۸۹، دیگرمدار ۰/۸۳ و جامعه‌مدار ۰/۷۸ بوده است که نشانه هماهنگی درونی^۹ بالای این مقیاس است (بشارت، ۱۳۸۴). در پژوهش حاضر، پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ، ۰/۷۹ به دست آمد. دو نمونه از ماده‌های این آزمون: «نمی‌توانم حتی یک اشتباه را در کارم تحمل کنم»، «به چیزی کمتر از کامل و ایده‌آل بودن قانع نمی‌شوم».

پرسشنامه سبک‌های دفاعی (DSQ-40):^{۱۰} این پرسشنامه بر اساس الگوی سلسله مراتبی دفاع‌ها توسط اندرز، سینگ و بوند^{۱۱} در سال ۱۹۹۳ تدوین گردید که شامل ۴۰ سؤال در مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) است و ۲۰ مکانیسم دفاعی را در سه سطح رشدیافته، روان‌آزوده‌وار و رشدنیافته مورد ارزیابی قرار می‌دهد (اندرز و همکاران، ۱۹۹۳).

روان‌آزوده‌وار و رشد نیافته همبستگی مثبت دارد. در شماری از پژوهش‌های صورت گرفته توسط دانکلی، بلنکستین، هالسال، ویلمز و وینکورس^۱ (۲۰۰۰)؛ دانکلی، زوروف و بلنکستین^۲ (۲۰۰۳) به منظور بررسی رابطه بین کمال‌گرایی و شیوه‌های مقابله‌ای، نتایج به دست آمده نشان دادند که بعد کمال‌گرایی جامعه‌مدار^۳ با سبک‌های مقابله‌ای سازش نیافته مرتبط شده است. دیکنسون و اشبی^۴ (۲۰۰۵) رابطه بین کمال‌گرایی چندبعدی و سبک دفاعی من را در دانشجویان بررسی کردند و نشان دادند که کمال‌گرایان غیرانطباقی به طور معناداری از سبک‌های دفاعی من رشدنیافته تری در مقایسه با کمال‌گرایان انطباقی استفاده نمودند.

با توجه به مطالب عنوان شده، به نظر می‌رسد نشانه‌های افسردگی می‌تواند متأثر از کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی دانشجویان باشد. بر این اساس فرضیه‌های زیر تدوین و بررسی شدند:

۱. ابعاد کمال‌گرایی در میزان افسردگی در دانشجویان تأثیر دارد.
۲. سبک‌های دفاعی در میزان افسردگی در دانشجویان تأثیر دارد.

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه

جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت بود که در سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ مشغول به تحصیل بودند که حدود ۲۰۰۰ نفر بودند. از بین جامعه مذکور و بر اساس جدول مورگان تعداد ۳۰۰ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای به عنوان نمونه پژوهش، انتخاب شدند. بدین ترتیب که از بین پنج دانشکده مدیریت و حسابداری، علوم پایه، کشاورزی، پرستاری و مامایی، فنی و علوم انسانی، سه دانشکده به تصادف انتخاب شد و از هر دانشکده پنج کلاس به تصادف انتخاب شد. نمونه اولیه ۳۲۶ آزمودنی بود که پس از کنار گذاشتن پرسشنامه‌های ناقص، تعداد نمونه نهایی به

1. Dunkley, Blankstein, Halsall, Williams & Winkworth
3. community-oriented
5. Multidimensional Perfectionism Scale (MPS)
7. Other-oriented perfectionism
9. internal consistency
11. Andrews, Singh & Bond

2. Zuroff & Blankstein
4. Dickinson, Ashby
6. Self-oriented perfectionism
8. Socially prescribed perfectionism
10. defense style questionnaire (DSQ-40)

(گودرزی، ۱۳۸۱). ضریب اعتبار آزمون در نمونه دیگر ایرانی از طریق بازآزمایی به فاصله یک هفته ۰/۹۳ گزارش شده است (دبسون و محمدخانی، ۲۰۰۶). در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ بوده است.

روش اجرا و تحلیل داده‌ها

دانشجویان، پرسشنامه پژوهش حاضر را در فاصله زمانی ۲۰ تا ۲۵ دقیقه، به صورت خودگزارش دهی پاسخ دادند. داده‌ها از طریق ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون و با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج تحلیل توصیفی نشان داد که میانگین ابعاد کمال‌گرایی، خودمدار، دیگرمدار، جامعه‌مدار و نمره کل به ترتیب برابر است با ۳۰/۸۷، ۳۲/۲۸، ۲۹/۸۹ و ۹۲/۹۹ و میانگین سبک‌های مقابله‌ای رشد یافته، رشد نیافته و روان آورده به ترتیب برابر است با ۳۴/۹۲، ۱۱۶/۲۸ و ۶۴/۰۸ و میانگین میزان افسردگی دانشجویان برابر با ۱۲/۹۵ بود.

برای بررسی قابلیت تبیین میزان افسردگی دانشجویان توسط ابعاد کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی از تحلیل رگرسیون چند متغیری گام‌به‌گام استفاده شد از این رو ابتدا پیش فرض‌های رگرسیون مورد بررسی قرار گرفت. مفروضه استقلال خطاها ابتدا توسط آزمون دوربین واتسون مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به میزان این آماره ($1/87$) Durbin Watson) مشخص شد که این مفروضه برقرار است و می‌توان از رگرسیون استفاده کرد. همچنین به منظور بررسی نرمال بودن خطاها از نمودار توزیع نرمال استفاده شد و نتایج این تحلیل نشان داد که این مفروضه نیز برقرار است.

آخرین مفروضه مورد بررسی وضعیت هم خطی بین متغیرهای کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی است. هم خطی وضعیتی است که نشان می‌دهد یک متغیر پیش‌بین تابعی خطی از سایر متغیرهای پیش‌بین دیگر در معادله خط رگرسیون است. همچنین با توجه به مقدار ویژه ($0/013$ Eigenvalue=) و شاخص وضعیت ($Condition$ Index=24/83) نشان می‌دهد که این مفروضه نیز برقرار

مکانیسم‌های دفاعی مربوط به سبک رشد یافته عبارتند از: فرونشانی، والایی‌گرایی، طنز و پیشاپیش‌نگری.

مکانیسم‌های دفاعی مربوط به سبک روان‌آورده‌وار عبارتند از: دیگر دوستی کاذب، تشکل واکنشی، آرمانی‌سازی و باطل‌سازی.

و مکانیسم‌های دفاعی مربوط به سبک رشد نیافته عبارتند از: دلیل تراشی، فرافکنی، انکار، تفرق، نارزنده‌سازی، گذار به عمل، بدنی‌سازی، خیال‌پردازی اوتستیک، لایه‌سازی، پرخاشگری منفعلانه، جابه‌جایی و مجزاسازی.

اندرز و همکاران در سال ۱۹۹۳ ضرایب همبستگی روش بازآزمایی را برای این پرسشنامه بین ۰/۴۶ تا ۰/۸۶ گزارش نمودند و نیز آلفای کرونباخ را برای سبک‌های رشد یافته و روان آورده و رشد نیافته به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۵۸ و ۰/۸۰ گزارش نموده‌اند.

بشارت، شریفی و ایروانی (۱۳۸۰) ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از سبک‌های رشد یافته، رشد نیافته و روان آورده فرم فارسی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۳، ۰/۷۴ و ضریب اعتبار بازآزمایی را با فاصله ۴ هفته ۰/۸۲ برآورد کردند. ضرایب آلفای کرونباخ در پژوهش حاضر برای سبک رشد یافته برابر با ۰/۸۱، سبک رشد نیافته برابر با ۰/۷۶ و سبک روان رنجور برابر با ۰/۷۸ به دست آمد. در این پرسشنامه، آزمودنی باید با توجه به نگرش‌های شخصی خود به سؤالاتی مانند مردم تمایل دارند با من بد رفتاری کنند، من از خیال‌پردازی‌هایم بیش از زندگی واقعی‌ام لذت می‌برم و ... پاسخ دهد.

پرسشنامه افسردگی بک (BDI-II)^۱: در سال ۱۹۶۱ این پرسشنامه ابتدا توسط بک ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۲۱ سؤال است و برای سنجش شدت افسردگی در نوجوانان و بزرگسالان، طراحی شده است (ساعتچی، کامکاری و عسکریان، ۱۳۸۹). در این پرسشنامه از آزمودنی خواسته می‌شود که احساس خود را در دو هفته اخیر در نظر بگیرد و به سؤالاتی مانند غمگین نیستم؟ به آینده امیدوارم؟ پاسخ دهد. گودرزی پایایی این پرسشنامه را از طریق محاسبه ضریب همسانی درونی برحسب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۴ و ضریب همبستگی حاصل از روش تنصیف را بر اساس سؤالات زوج و فرد معادل ۰/۷ گزارش نموده است

است. در خصوص بررسی فرضیه چهارم، از روش رگرسیون استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون با استفاده از روش گام‌به‌گام نشان داد که این مدل، مدل معنی‌داری است و ابعاد کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی با توجه به میزان $R^2 = 0/34$ ، ۳۴ درصد از میزان افسردگی را در دانشجویان مورد بررسی تبیین می‌کند. جدول زیر میزان ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مورد بررسی را ارائه می‌دهد.

جدول ۱. ضرایب رگرسیون متغیرهای کمال‌گرایی و سبک‌های دفاعی برای پیش‌بینی افسردگی دانشجویان

شاخص‌ها مدل	R	R ²	B	خطای استاندارد	β	t	سطح معناداری
جامعه‌مدار	۰,۴۱	۰,۱۷	۰,۶۱	۰,۰۷	۰,۴۱	۷,۸۲	۰,۰۰
رشد یافته	۰,۴۹	۰,۲۴	-۰,۲۵	۰,۰۷	-۰,۲۷	-۵,۳	۰,۰۰
رشد نیافته	۰,۵۷	۰,۳۲	-۰,۳۰	۰,۰۴	۰,۳۰	۶,۳۰	۰,۰۰
روان‌آورده	۰,۵۸	۰,۳۴	۰,۰۸	۰,۰۴	-۰,۳۶	۲,۴۴	۰,۱۵

ارزشیابی انتقادی از دیگران، فرد کمال‌گرا را در زمینه روابط بین فردی با مشکل مواجه می‌سازد و می‌تواند افزایش در فراوانی و گستردگی تجربیات شکست را به همراه داشته باشد؛ به عبارت دیگر، وضع معیارهای کمال‌گرایانه برای خود و تجارب شکست همراه آن که ناشی از برداشت منفی فرد از خود در نرسیدن به آن معیارها است، در ترکیب با سرزنش خود با رنج و احساس درماندگی، افسردگی را به وجود می‌آورد.

نتایج فرضیه دوم تحقیق حاکی از این بود که سبک‌های دفاعی رشد یافته و رشد نیافته در میزان افسردگی دانشجویان تأثیر دارد. این یافته با دیدگاه محمد پوربزدی و همکاران (۱۳۸۸)، بلایا و همکاران (۲۰۰۶)، کان و السون (۲۰۰۷)، وان و همکاران (۲۰۰۹)، فلت و همکاران (۲۰۰۵)، آندره و همکاران (۲۰۱۳) و کاروالهو و همکاران (۲۰۱۳) هماهنگ و همسو است در تبیین این یافته می‌توان گفت مکانیسم‌های دفاعی به‌ویژه آن‌هایی که به‌عنوان رشد نیافته توصیف می‌شوند، شاخصی از آسیب‌شناسی روانی هستند و اینکه افراد غیربیمار از سبک دفاعی رشد یافته بیشتر استفاده می‌کنند و هر چه سطح و شدت افسردگی در فردی کمتر باشد از سبک دفاعی رشد یافته تری برخوردار خواهد بود و همچنین افراد دارای اختلال‌های اضطرابی و خلقی در مقایسه

نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نشان داد که در عامل‌های پیش‌بین، کمال‌گرایی جامعه‌مدار، سبک‌های دفاعی رشد یافته، رشد نیافته و روان‌آورده وارد معادله رگرسیون شده‌اند و توانسته‌اند میزان افسردگی را در دانشجویان پیش‌بینی کنند و بنابراین فرضیه اول فقط در بعد جامعه‌مدار و فرضیه دوم در هر سه بعد تأیید شدند ($p \leq 0.05$). در فرضیه اول تحقیق، ابعاد کمال‌گرایی خودمدار و دیگرمدار نتوانسته‌اند میزان افسردگی را در دانشجویان پیش‌بینی کنند و به همین دلیل وارد معادله رگرسیون نشده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج فرضیه اول تحقیق نشان داد که هر سه بعد کمال‌گرایی خودمدار، دیگرمدار و جامعه‌مدار در نشانه‌های افسردگی تأثیر دارند. این نتیجه با یافته‌های یمانند و همکاران (۲۰۱۳)، سیمون و همکاران (۲۰۱۴)، سیمون و همکاران (۲۰۱۴)، سیمون و همکاران (۲۰۱۳)، مگان و همکاران (۲۰۱۳)، آکوردینو و همکاران (۲۰۰۸)، هریس و همکاران (۲۰۰۸) و السون (۲۰۰۷) که نشان داده بودند کمال‌گرایی با افسردگی همبستگی دارد، همسو است، زیرا وضع معیارها، هدف‌های بسیار بالا و غیرواقع‌بینانه برای خود، سختگیری بیش از حد فرد در ارزیابی رفتارهای خود و همچنین انتظارات افراطی و

نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که کمال‌گرایی جامعه‌مدار و سبک‌های دفاعی (رشدیافته، رشد‌نیافته و روان‌آزرده) در میزان افسردگی دانشجویان تأثیر دارند. افراد روان‌رنجور، اعتمادبه‌نفس پایین و انتظارات غیرواقع‌بینانه درباره خود دارند این عوامل ممکن است باعث شوند تا فرد خود را در معرض ارزیابی و قضاوت بیرونی قرار دهد و به‌راحتی از جانب دیگران، خانواده و رسانه‌های جمعی تحت تأثیر قرار گیرد و بدین‌سان چگونگی ترکیب کمال‌گرایی و سازوکارهای دفاعی در پیش‌بینی پدیده‌هایی نظیر سلامت روانی و موفقیت‌های زندگی از اهمیت بالایی برخوردار است.

اما به‌طور کلی با توجه به نتایج این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره نمود که سهم سبک‌های دفاعی در افسردگی بیشتر از سهم کمال‌گرایی است؛ زیرا نداشتن مهارت‌های مقابله‌ای سازگارانه در مقابله با وقایع پرفشار زندگی، زمینه را برای بهره‌گیری از سازوکارهای سازش‌نا یافته فراهم می‌کند و این مسئله با چرخه معیوبی از اختلالات همراه است (پارخ، ماجید، خان، خان، خالد^۱ و همکاران ۲۰۱۰).

با توجه به یافته‌های به دست آمده از این پژوهش، ابعاد کمال‌گرایی در میزان افسردگی دانشجویان تأثیر دارد و همان‌گونه که پیش‌بینی می‌شد سبک‌های دفاعی (رشد یافته و رشد نیافته) در میزان افسردگی دانشجویان تأثیر دارند. همچنین کمال‌گرایی جامعه‌مدار و سبک‌های دفاعی نیز در میزان افسردگی دانشجویان نقش داشتند. در پژوهش حاضر، آزمودنی‌ها از دختران و پسران دانشجویان از جمعیت غیر بالینی انتخاب شدند و مقایسه‌ای بین دو جنس انجام نشد، لذا در تعمیم یافته‌ها به سایر جمعیت‌های غیردانشجو باید دقت و احتیاط شود از این‌رو پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آینده با انتخاب نمونه‌های بالینی و غیر دانشجویی و همچنین مقایسه تفاوت‌های دو جنس در ارتباط با متغیرها نیز پژوهش‌هایی صورت گیرد.

منابع

افضل نیا، م. ر. (۱۳۸۵). سخت‌گیری‌های والدین و افسردگی کودکان و نوجوانان. *مجله پیوند*، ۳۲۸، ۱۷-۱۳.

با افراد عادی هیجان‌های خودشان را کمتر می‌پذیرند و بیشتر از راهبردهای منع و سرکوب‌گری استفاده می‌کنند.

همچنین نتایج نشان داد که کمال‌گرایی خودمدار در سبک‌های دفاعی رشد یافته، رشد نیافته و روان‌آزرده و کمال‌گرایی دیگرمدار در سبک دفاعی رشد نیافته و همچنین کمال‌گرایی جامعه‌مدار در سبک‌های دفاعی رشد نیافته و روان‌آزرده نقش داشتند. این نتیجه با یافته دانکلی و همکاران (۲۰۰۰)، دانکلی و همکاران (۲۰۰۳)، قربانی (۱۳۸۶)، دیکسون و اشبای (۲۰۰۵)، بشارت (۱۳۸۴) و بشارت (۱۳۸۷) همخوانی دارد که نشان داده بود که کمال‌گرایی منفی با مکانیسم‌های دفاعی روان‌آزرده‌وار و رشد نیافته همبستگی مثبت دارد. در این رابطه می‌توان گفت که احتمالاً هر یک از ابعاد کمال‌گرایی از طریق تشدید معیارهای آرمانی انعطاف‌ناپذیر و تقویت انتظارات غیرواقع‌بینانه، توانمندی فرد را برای واقع‌بینی، پذیرش محدودیت‌های شخصی و مثبت‌نگری کاهش می‌دهند و با افزایش شکست‌ها و ناکامی‌ها، منفی‌نگری و شاخص‌های بیماری روانی، استفاده از سبک‌های دفاعی رشد نیافته و روان‌آزرده‌وار را تقویت می‌کنند (بشارت، ۱۳۸۷). تبیین دیگری که در این زمینه می‌توان بیان نمود این است که عمدتاً ویژگی مشترکی که بین هر سه بعد کمال‌گرایی وجود دارد، وضع معیارهای سطح بالا است که اساساً ناتوانی فرد در دستیابی به آن معیارها چه به‌عنوان معیارهای تحمیل شده از سوی خود فرد (بعد خودمدار) و چه به‌عنوان معیارهایی که فرد برای دیگران وضع می‌کند (بعد دیگرمداری) و چه به‌صورت معیارهای تحمیلی از سوی دیگران برای فرد (بعد جامعه‌مدار)، همگی می‌توانند فرد را از نظر عاطفی و شناختی دچار آشفتگی و درماندگی و اضطراب نمایند در نتیجه این ناتوانی و اضطراب می‌تواند، سازمان عواطف و شناخت‌های فرد را مختل سازد و احتمال استفاده از سبک‌های دفاعی آزرده‌وار و رشد نیافته را در شرایط استرس‌زا که با وضعیت مزاجی کمال‌گرایان نیز همخوان است، افزایش دهد. همچنین این یافته با نشان دادن روابط معنادار بین ابعاد کمال‌گرایی و سبک دفاعی روان‌آزرده‌وار، حمایتی را برای دیدگاه نظری هورنای (۱۹۵۰) فراهم می‌کند مبنی بر اینکه کمال‌گرایان گرایش دارند که به دفاع‌های آزرده‌وار متکی باشند.

- The Relationship Between Affective Temperaments, Defensive Styles and Depressive Symptoms in a Large Sample. *Journal Of Affective Disorders*, 146, 58- 65.
- Cramer, P. (2000). Defense 8- Mechanisms in Psychology Today. *Journal of American Psychology*, 55(6), 637-646.
- Davies, K.L. (2009). Factors Influencing the Development of Perfectionism. A Thesis Presented to the Faculty of California State University, Chico, 15-40.
- Dickinson, W.L., & Ashby, J.S. (2005). Multidimensional Perfectionism and Ego Defense. *Journal of College Student Psychotherapy*, 19 (3), 41-54.
- Dobson, K.S., & Mohammad-Khani, P. (2006). Pysself-esteem on the Relationship Between Humor Style and Life Satisfaction in Chinese College Students. *Personality and Individual Differences*, 64, 126-130.
- Drapeau, M., Thompson, K., Petraglia, J., Thygesen, K.L., & Lecours, S. (2011). Defense Mechanisms and Gender: An Examination of Two Models of Defensive Functioning Derived From the Defense Style Questionnaire. *International Journal of Psychology and Psychological Therapy*, 11(1), 149-155.
- Dunkley, D.M., Blankstein, K.R., Halsall, J., Williams, M., & Winkworth, G. (2000). The Relationship Between Perfectionism and Distress: Hassles, Coping, and Perceived Social Support as Mediators and Moderators. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 437-453.
- Dunkley, D.M., Zuroff, D.C., & Blankstein, K.R. (2003). Self-Critical Perfectionism and Affect: Dispositional and Situational Influences on Stress and Coping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 234-252.
- Flett, G.L., Besser, A., & Hewitt, P.L. (2005). Perfectionism, Ego Defense Style and Depression A Comparison of Self-Reports Versus Informant Ratings. *Journal of Personality*, 73 (5), 1355-1396.
- Harris, P.W., Pepper, C.M., & Maack, D.J. (2008). The Relationship Between Maladaptive Perfectionism and Depressive Symptoms: The Mediating Role of Rumination. *Personality and Individual Differences*, 44, 150-160.
- Hewitt, P.L., & Felt, G.L. (1991). Perfectionism In the Self and Social Context: Conceptualization, Assessment and Association With Psychopathology. *Personality and Social Psychology*, 60, 456-470.
- Hewitt, P.L., Felt, G.L., & Ediger, E. (1996). Perfectionism and Depression: longitudinal Assessment of a Specific Vulnerability Hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 105 (2), 276-280.
- Horney, K. (1950). *Neurosis and Human Growth: The Struggle Toward Self-Realization*. New York: W.W. Norton and Company, Inc.
- Kwon, P., & Olson, M.L. (2007). Rumination and Depressive Symptoms: Moderation Role of امامی، ف. (۱۳۸۲). بررسی شیوع افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی اردبیل، رساله دکتری پزشکی. دانشگاه علوم پزشکی اردبیل.
- بشارت، م.ع. (۱۳۸۴). بررسی رابطه کمال‌گرایی مثبت و منفی و مکانیسم‌های دفاعی. *مجله پژوهش‌های روان‌شناختی*، ۸ (۱-۲)، ۷-۲۲.
- بشارت، م.ع. (۱۳۸۷). نارسایی هیجانی و سبک‌های دفاعی. *مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی*، ۱۰ (۳)، ۱۹۰-۱۸۱.
- بشارت، م.ع.، شریفی، م.، و ایروانی، م. (۱۳۸۰). بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی و مکانیسم‌های دفاعی. *مجله روانشناسی*، ۱۹، ۲۸۹-۲۷۷.
- ساعتچی، م.، کامکاری، ک.، و عسکریان، م. (۱۳۸۹). *آزمون‌های روان‌شناختی*. تهران: نشر ویرایش.
- قربانی، ر. (۱۳۸۶). بررسی رابطه بین ابعاد کمال‌گرایی و شیوه‌های مقابله با استرس با انگیزش تحصیلی در دانشجویان دارای پیشرفت تحصیلی بالا. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی. دانشگاه تربیت معلم تهران.
- گودرزی، م.ع. (۱۳۸۱). بررسی پایایی و روایی آزمون نومییدی بک در گروهی از دانشجویان دانشگاه شیراز. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*، ۱۸ (۲)، ۳۹-۲۶.
- محمدپوریزدی، ا.ر.، بیرشک، ب.، فتی، ل.، و دژکام، م. (۱۳۸۸). مطالعه مورد- شاهدهی سبک‌های دفاعی و اضطراب حالت- صفت در دانشجویان مبتلا به اختلال اضطراب منتشر. *مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی*، ۱۱ (۱)، ۱۴-۷.
- Accordino, B., Denise., Michael, P., Accordino., Slaneyb., & Robert. (2008). Psychology in The School, 37(6), 535-545.
- American Psychological Association (APA). (2014). Depression, Available in: <http://www.apa.org>.
- Andre, F., Carvalho, T.N., Hyphantis, T.C., Taunay, D.S., Macedo, G.D., Floros, G.L., Ottoni, K.N., Fountoulakis, D.R., & Lara. (2013). The Relationship Between Affective Temperaments, Defensive Styles and Depressive Symptoms in a Large Sample Original. *Journal of Affective Disorders*, 146, 58-65.
- Andrews, G., Singh, M., & Bond, M. (1993). The Defense Style Questionnaire. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 18, 246-256.
- Bimanand, L.H., Peyman, K., & Sayehmiri. (2013). Correlation Between Depression and Perfectionism in Iranian Students. *European Psychiatry*, 28, 1.
- Blaya, C., Dornelles, M., Blaya, R., Kipper, L., Heldt, E., Lsolan, L., Bond, M., & Manfro, G.G. (2006). Do Defense Mechanisms Vary According to the Psychiatric Disorder? *Rev Bras Psiquiatria*, 28 (3), 179-183.
- Carvalho, A.F., Hyphantis, T.N., Taunay, c., Taunay, T.C., Macedo, D.S., & Floros, G.D, et al. (2013).

- Defense Style Immaturity. *Personality and Individual Differences*, 43, 715-724.
- Malone, J.C., Cohen, S., Liusr., Vaillant, G.F., & Waldinger, R.J. (2013). Adaptive Midlife Defense Mechanisms and Late-Life Health. *Pers individ*, 55, 85-89.
- Megan, M., Smith, P.A., & Arnett. (2013). Perfectionism and Physical Disability Predict Depression in Multiple Sclerosis. *Journal of Psychosomatic Research*, 75 (2), 187-189.
- Olson, M.L. (2007). A Mediation Model: Examining the Relation Among Perfectionism, Rumination, and Dysphoria. Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy. Washington State University.
- Parekh, M.A., Majeed, H., Khan, T.R., Khan, A.B., Khalid, S., Khwaja, N.M., Khalid, R., Khan, M.A., Rizqui, I.M., & Jehan, I. (2010). Ego Defense Mechanisms in Pakistani Medical Students: A Cross Sectional Analysis. *BMC Psychiatry*, 10(12), 1-8
- Simon, B., Sherry, Ch.M., Gautreau, A.R., Mushquash, D.L. Sherry, S.L., & Allen. (2014). Self-Critical Perfectionism Confers Vulnerability to Depression After Controlling for Neuroticism: A longitudinal Study of Middle-Aged, Community-Dwelling Women. *Personality and Individual Differences*, 69, 1-4.
- Simon, B., Sherry, J.E. Richards, D.L. Sherry, Sh.H., & Stewart. (2014). Not Self-Critical Perfectionism Is a Vulnerability Factor for Depression But Not Anxiety: A 12-Month, 3-Wave longitudinal Study. *Journal of Research in Personality*, 52, 1-5.
- Simon, B., Sherry, L.J., Nealis, M.A., Macneil, Sh.H., Stewart, D.L. Sherry, M.M., & Smith. (2013). Informant Reports Add Incrementally to the Understanding of the Perfectionism–Depression Connection: Evidence From a Prospective longitudinal Study. *Personality and Individual Differences*, 54 (8), 957-960.
- Van, H.L., Dekker, J., Peen, J., Abraham, R.E., & Schoevers, R. (2009). Predictive Value of Self-Reported and Observer-Rated Defense Style in Depression Treatment. *American Journal of Psychotherapy*, 63 (1), 25-39.